

Rikosilmoitusten kirjausohje Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmässä ja siirtäminen Poliisiasian tietojärjestelmään

Ohje Lounais-Suomen poliisilaitokselle
Wäinö Kovalainen

03/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Wäinö Kovalainen

Julkaisun nimi: Rikosilmoitusten kirjausohje Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmässä ja siirtäminen Poliisiasiain tietojärjestelmään – Ohje Lounais-Suomen poliisilaitokselle

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen, liitetiedosto (ohje) poistettu ja salassa pidettävä (JulkL (621/1999) 24.1 §:n 4 k)

Ohjaaja: Mika Kyrönviita & Jari Saari

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tehdä hyvä, selkeä ja tiivis ohje Poliisin operatiiviset lomakkeet (POLO) -järjestelmässä olevien, kansalaisten tekemien, sähköisten rikosilmoitusten kirjausohje. Ohjeessa on käsitelty kirjatun rikosilmoituksen siirtämistä poliisiasiain tietojärjestelmään (PATJA), rikosilmoitusten luokittelua, ilmoitusjäljennöksen lähettämistä sekä esitutinnan keskeyttämistä. Ohje on suunnattu Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilöstölle.

Ohjeen tarkoituksena on helpottaa rikosilmoituksen kirjausprosessia ja sitä kautta saada myös positiivisia vaikutuksia tehokkaaseen työajan käyttöön. Ohje on pyritty toteuttamaan siten, että rikosilmoituksen kirjaaminen kyseisellä tavalla onnistuu sellaiselta poliisilta, jolla ei aikaisempaa kokemusta rikosilmoituksen kirjaamisesta POLO-järjestelmässä ole. Ohjeesta on myös hyvä tarkistaa jokin tietty asia, mikäli se on päässyt unohtumaan. Ohje on tekstiä sekä kuvankaappauksia sisältävä, sähköisesti ja tietoturvallisesti säilytettävä PDF-tiedosto.

Ohje toimii opinnäytetyön produktina eli toiminnallisena osuutena. Opinnäytetyön kirjallisessa raporttiosuudessa käyn läpi opinnäytetyön toteutusta, poliisin tietojärjestelmiä, rikosilmoitusta ja sen kirjaamista, ilmoitusjäljennöstä sekä sähköistä rikosilmoitusta. Analysoin myös opinnäytetyöni produktia SWOT-analyysin avulla ja arvioin opinnäytetyön onnistumista sekä luotettavuutta. Otan kantaa myös ohjeen julkisuus- ja salassapitoasioihin.

Opinnäytetyöstä on poistettu ohje POLO:ssa olevien rikosilmoitusten kirjaamiseen ja siirtämiseen PATJA:an-liite, koska ohje on kokonaisuudessaan salassa pidettävä Julkisuuslain 24 § 1 momentin 4 kohdan perusteella.

Sivumäärä: 24+14

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 03/2022

Avainsanat: toiminnallinen, ohje, Lounais-Suomen poliisilaitos, poliisin tietojärjestelmät, rikosilmoitus, Esitutkintalaki, Poliisin operatiiviset lomakkeet, Poliisiasiain tietojärjestelmä

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Keskeiset käsitteet	1
1.2 Opinnäytetyön sisältö	1
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	4
2.1 Opinnäytetyöaiheen valinta	4
2.2 Aikaisemmat työt tai tutkimukset aiheesta	5
2.3 Tavoite ja tarkoitus	5
2.4 Opinnäytetyön aiheen rajaaminen	6
2.5 Opinnäytetyön haasteet	6
3 OHJE TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ	7
3.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	7
3.2 Ohje	8
3.3 Ohjeen julkisuus ja salassapito	8
3.4 Ohjeen jakelu	8
3.5 Ohjeen laatimiseen käytetty aineisto ja teoriapohja	9
4 JÄRJESTELMÄT	9
4.1 Poliisin operatiiviset lomakkeet	9
4.2 Poliisiasiain tietojärjestelmä	10
5 RIKOSILMOITUS	11
5.1 Yleistä rikosilmoituksesta	11
5.2 Rikosilmoituksen kirjaaminen ja lainsäädäntö	12
5.3 Sähköinen rikosilmoitus	13
5.4 Ilmoitusjäljennös	14
6 PRODUKTI	14
6.1 Oman ohjeen vertaus HAHOPA-oppaaseen	14
6.2 Kommentteja ohjeesta	16
6.3 SWOT-analyysi	18
6.4 SWOT-analyysi omasta produktista	19
6.5 SWOT-analyysin johtopäätökset	20
7 POHDINTA	22
7.1 Opinnäytetyön itsearviointi	22
7.2 Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi ja onnistumisen arviointi	23
LÄHTEET	25
LIITTEET	27

1 JOHDANTO

1.1 Keskeiset käsitteet

Käsittelen tässä kappaleessa kolme tämän opinnäytetyön keskeistä käsitettä. Käsitteiden läpikäynti auttaa lukijaa ymmärtämään opinnäytetyöni asioita paremmin, eritoten silloin, jos käsitteet eivät ole tuttuja. Käsitteistä puhutaan myöhemmissä kappaleissa ja niitä käydään läpi tarkemmin ja teoreettisemmin.

POLO eli Poliisin operatiiviset lomakkeet on poliisin käyttämä järjestelmä. Järjestelmä on monikäyttöinen ja sitä käytetään poliisiorganisaatiossa päivittäin. POLO-järjestelmää käytetään esimerkiksi sakkojen kirjoittamiseen tieliikennevalvonnan yhteydessä.

PATJA eli Poliisiasian tietojärjestelmä on niin ikään poliisin käyttämä järjestelmä. Kuten POLO-järjestelmää, myös PATJA:a käytetään poliisiorganisaatiossa päivittäin työtehtävien hoitamiseen.

Rikosilmoitus on poliisille tehtävä ilmoitus mahdollisesta rikoksesta. Rikosilmoituksia voi tehdä paikan päällä poliisiasemilla taikka sähköisesti poliisin internetsivulla. Joissain tapauksissa myös paikalle saapunut poliisipartio kirjaa rikosilmoituksen.

1.2 Opinnäytetyön sisältö

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda ohje Poliisin operatiiviset lomakkeet (POLO) -järjestelmässä olevien rikosilmoitusten kirjaamiseen ja ilmoitusten siirtämiseen Poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA). Tähän opinnäytetyöhön sisältyy kirjallinen osuus ja itse ohje eli produkti. Produkti on työn toiminnallinen osuus. Tavoitteeni on, että produkti toimisi ohjeena Lounais-Suomen poliisilaitoksella päivittäisessä toiminnassa rikosilmoitusten kirjaamisessa. Pysin opinnäytetyölläni siihen, että Lounais-Suomen poliisilaitoksella rikosilmoituksen kirjaaminen Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmässä onnistuu ohjeen avulla. Tavoitteenani on, että ohjeesta hyötyisi sellainenkin, jolla on asian perusteet jo hallinnassa. Ohje palvelee varmasti eritoten niitä, jotka eivät osaa kirjata ilmoituksia Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmässä ja siirtää niitä Poliisiasian tietojärjestelmään. Ohje on kuvankaappauksia ja tekstiä sisältävä PDF-tiedosto, joka on saatavilla sähköisesti, sallassa pidettävyys huomioon ottaen.

Jatkossa tässä opinnäytetyössä käytän Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmästä lyhennettä POLO ja Poliisiasian tietojärjestelmästä lyhennettä PATJA.

Ohje on mielestäni myös erittäin hyvä työharjoittelussa oleville poliisiopiskelijoille. Poliisiopiskelijat käyvät työharjoittelun aikana osajakson asiakaspalvelutehtävissä ilmoitusten vastaanotossa, jossa

ainakin Porissa kansalaisten jättämiä sähköisiä rikosilmoituksia kirjattiin POLO:ssa ja kirjatut ilmoitukset siirrettiin PATJA:an. Poliisiopiskelijoille on varmasti hyötyä selkeästä ohjeesta kyseiseen asiaan, asiaan ensimmäisiä kertoja paneutuessaan.

Ohjeeseen olen tuonut esille selkeästi rikosilmoituksen kirjaamisen eri vaiheet ja ilmoituksen siirtämisen PATJA:an sekä ilmoitusjäljennöksen asiakkaalle lähettämisen eri vaiheet. Ohje etenee selkeästi vaihe vaiheelta tekstiä apuna käyttäen. Olen ohjeessa ottanut kantaa myös rikosilmoitusten luokitteluun sekä esitutinnan keskeyttämiseen, mutta näitä en käsitellyt laajemmin, jotta ohje pysyisi mahdollisimman selkeänä. Pysin pitämään ohjeen selkeänä, tiiviinä ja tarpeeksi lyhyenä, jotta ohje olisi mahdollisimman helppokäyttöinen. Ohjeeseen on todennäköisesti myös mielekkäämpää tutustua ja sitä kautta ottaa ohje käyttöön, kun asian etsiminen ohjeesta on helppoa. Ohjeesta tiedon etsiminen on mielestäni helppoa, kun ohje on tiivis ja selkeä, eikä liian pitkä. Ohje on tehty POLO-järjestelmän harjoituskannassa. Harjoituskanta vastaa kuitenkin lähes täydellisesti poliisin käyttämää POLO-järjestelmää, joten ohje on täysin todenmukainen. Mikäli ohjeessa olevassa kuvassa jokin asia on esitetty eri tavoin, koska käytössä on koulutuskanta, on ohjeessa maininta asiasta ja siitä, kuinka asia näkyy tuotantokannassa.

Tämän opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa kerron aiheen valinnasta ja rajauksesta, työni tavoitteesta ja tarkoituksesta sekä tietyistä haasteista. Käsittelen yleisesti poliisin POLO- ja PATJA-järjestelmiä. Pysin pohjustamaan itse ohjetta tällä kirjallisella osuudella sekä raportoimaan ohjeen tekoprosessista ja valmiista tuotoksesta.

Kappaleessa 2 kerron aiheen valinnasta ja työn tavoitteista sekä tarkoituksesta. Otan kantaa myös aiheen rajaukseen ja opinnäytetyön haasteisiin. Kyseisestä kappaleesta käy ilmi se, miksi ohjeistani muodostui juuri sellainen kuin se on. Työn tavoite, tarkoitus, aiheen rajaus ja haasteet ovat kaikki omilta osiltaan vaikuttaneet valmiiseen tuotteeseen ja lopputulokseen.

Kappaleessa 3 kerron toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Kyseissä kappaleissa kerron myös hieman produktina olevasta ohjeesta, ohjeen laatimisesta, ohjeen julkisuudesta ja salassapidosta, ohjeen jakelumuodosta ja jakelun toteutuksesta sekä ohjeen laatimiseen käytetystä aineistosta.

Kappaleessa 4 käyn läpi poliisin POLO- ja PATJA-järjestelmiä, käyttäen apuna oman tietoperustani lisäksi julkisia lähteitä. Läpikäymällä kyseisiä järjestelmiä pyrin siihen, että se pohjustaisi itse ohjetta. Koska kirjallinen osuus on julkinen, olen ollut tarkkana siitä, mitä kyseisistä järjestelmistä kerron. Ohje on suunniteltu Lounais-Suomen poliisilaitoksen käyttöön, jossa jokaisella ohjetta kosketavalla on tietoa järjestelmistä ja taitoa käyttää kyseisiä järjestelmiä.

Kappaleessa 5 käyn läpi rikosilmoitusta. Kerron, mitä rikosilmoitus konkreettisesti tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään. Käsittelen myös rikosilmoituksen kirjaamista poliisin näkökulmasta. Tässä käyn läpi esitutkintalain pykälä, jotka käsittelevät ilmoitusten kirjaamista. Kerron kappaleessa 5 myös sähköisestä rikosilmoituksesta ja siitä, kuinka kansalainen voi tehdä sähköisen rikosilmoituksen.

Kappaleessa 6 olen lyhyesti verrannut omaa ohjettani Veronica Hanhisuannon, Saira Hyrkkään ja Ulrika Nukarin opinnäytetyönä tekemään haavanhoito-oppaaseen. Syy siihen, miksi valitsin vertailun kohteeksi juuri kyseisen opinnäytetyönä tehtyyn oppaaseen on se, että opinnäytetyö on toteutettu pääpiirteittäin samalla tyylillä kuin oma opinnäytetyöni.

Kappaleessa 6 tuon myös ilmi kommentit, joita olen ohjeistani saanut Porin poliisiasemalla työskentelevältä henkilöltä sekä työn tilanneelta henkilöltä. Pyysin ohjeesta myös kommentteja Poliisi-ammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opettajilta. Heillä on paljon kokemusta poliisin tietojärjestelmistä, joten kommenttien keräämisellä koin olevan positiivista vaikutusta opinnäytetyön sisältöön.

Olen saanut yleisesti kommentteja sellaisilta henkilöiltä, joita aihe ja ohjeeni lähimmiten koskee. Työtäni kommentoineet työskentelevät päivittäin kyseisen asian parissa ja kirjaavat ilmoituksia POLO-järjestelmässä ja siirtävät ne PATJA-järjestelmään. Koin tärkeänä sen, että esitän ohjeeni heille ja pyydän palautetta siitä, koska heiltä löytyy asiaan ammattitaito sekä käytännön kokemus.

Kommentit olivat suullisia tai kirjallisia, sekä ennen kaikkea vapaamuotoisia, joten minkäänlaista haastattelupohjaa tai haastattelurunkoa ei ole käytetty palautteen keräämisessä. Tässä kirjallisessa raportissa esille tuodut kommentit ovat kerätty sähköpostitse. Osa kommenteista on tiivistetty ja yhdistetty pääpiirteittäin, koska tietyt kommentit sisälsivät osaltaan salassa pidettävää tietoa.

Kappaleessa 6 arvioin myös omaa produktiani SWOT-analyysin avulla. SWOT-analyysissä haetaan esiin jonkin asian sisäiset vahvuudet, sisäiset heikkoudet, ulkoiset mahdollisuudet sekä ulkoiset uhat. Kirjallisessa osuudessa produktin arvioiminen SWOT-analyysin avulla auttaa lukijaa tarkastelemaan produktiani laajemmin ja auttoi myös itseäni työstäessäni produktia.

Kappaleessa 7 esitän vielä omaa pohdintaa aiheeseen ja ohjeeseen liittyen. Tuon esille omia ajatuksiani ja arvioin kappaleessa myös työni luotettavuutta. Tämän lisäksi arvioin omaa työskentelyäni ja opinnäytetyön onnistumista.

Opinnäytetyöstä on poistettu Ohje POLO:ssa olevien rikosilmoitusten kirjaamiseen ja siirtämiseen PATJA:an -liite, koska ohje on kokonaisuudessaan salassa pidettävä Julkisuuslain 24 § 1 momentin 4 kohdan perusteella.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

2.1 Opinnäytetyöaiheen valinta

Opinnäytetyön aiheeni on *Rikosilmoitusten kirjausohje Poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmässä ja siirtäminen Poliisiasiain tietojärjestelmään – Ohje Lounais-Suomen poliisilaitokselle*. Aiheeni ei ollut heti alussa selvä, kun opinnäytetyö ja opinnäyteprosessi alkoi tulla itselleni ajankohtaiseksi. Kuitenkin aiheeni valikoitui nopeasti, kun työskentelin työharjoittelun aikana Porin poliisi-aseman palvelupäivystyksessä. Porin palvelupäivystyksessä kirjattiin rikosilmoituksia päivittäin paljon, myös minun itseni toimesta. Itselläni on siis kosketuspintaa aiheeseen. Moni rikosilmoituksista oli POLO:ssa, jossa ne kirjattiin kuntoon ja lopuksi siirrettiin PATJA:an.

Keskustelin opinnäytetyöni aiheesta monen Porin poliisiasemalla työskentelevän poliisin kanssa. Heistä oikeastaan jokainen oli sitä mieltä, että selkeä ohje rikosilmoituksen kirjaamiseen POLO:ssa olisi hyvä. Moni heistä kaipasi selkeää ohjetta koko prosessiin. Prosessilla tarkoitan tässä sitä, kun rikosilmoitus avataan POLO-järjestelmässä, kirjataan puhtaaksi, siirretään PATJA-järjestelmään ja lähetetään rikosilmoituksesta ilmoitusjäljennös kansalaiselle joko postitse tai suomi.fi-palvelua käyttäen.

Osa tutkijoista, jotka ilmoituksia myös kirjaavat, eivät ole tätä ennen tehneet ja ohje olisi varmasti heille hyödyllinen. Ohje on hyödyllinen myös, jos tietokoneen ja poliisin tietojärjestelmien käyttö ei ole täysin hallussa. Aihe on ajankohtainen, koska rikosilmoituksia kirjataan poliisiasemilla jatkuvasti, mutta POLO:ssa kirjaaminen ja siirtäminen PATJA:an on ainakin Porissa suhteellisen uusi asia. Olen pyrkinyt siihen, että ohje olisi riittävän laaja, muttei kuitenkaan liian laaja. Tämä takaa mielestäni sen, että ohje on helposti hyödynnettävä. Ilmoituksia on toki erilaisia, mutta ohjeessa käydään läpi, kuinka tietynlainen ilmoitus kirjataan. Ohjeessa läpikäytyä ilmoituksen kirjaamista pystyy soveltamaan erilaisenkin ilmoituksen kirjaamiseen, koska pääpiirteet ovat kuitenkin samat.

Pidän kyseisestä aiheesta myös sen vuoksi, että pystyn tuottamaan jotain konkreettista, joka voi auttaa montaa poliisia. Samankaltaista ohjetta tästä kyseisestä aiheesta ei ollut aiemmin saatavilla. Opinnäytetyötä tehdessäni pystyin myös kehittämään omaa ammattitaitoani aiheeseen liittyen jo pelkästään tekemällä työtä ja perehtymällä lähteisiin ja lakiin.

Ohje on toteutettu siten, että se palvelee henkilöitä, jotka ilmoituksia kirjaavat. Ohjetta ei ole tehty siten, että se olisi suunniteltu esimerkiksi pelkästään Lounais-Suomen poliisilaitoksen ilmoitusten vastaanoton henkilöstölle, vaan sitä voi käyttää hyödyksi jokainen Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevä, joka kyseisiä ilmoituksia kirjaa. Työni on suunniteltu Lounais-Suomen poliisilaitokselle, mutta uskon, että sitä voisi käyttää hyödyksi myös muualla työskentelevät poliisit.

Esitin idean opinnäytetyöni aiheesta ja ohjeen tekemisestä Lounais-Suomen poliisilaitoksella päällystään kuuluvalle rikosylikomisariolle. Keskustelimme asiasta ja aiheesta sekä ohjeen hyödyllisyydestä. Hänen mielestään opinnäytetyöni aihe oli hyvä ja ohje olisi tarpeellinen sekä hyödyksi, joten hän tilasi työn minulta. Uskon, että ohjeesta on hyötyä poliisin päivittäisissä työtehtävissä.

2.2 Aikaisemmat työt tai tutkimukset aiheesta

Aikaisempia opinnäytetyöstä tästä aiheesta ei ole tehty. Poliisiammattikorkeakoulussa on kuitenkin tehty opinnäytetyönä erilaisia käyttöohjeita ja -oppaita eri järjestelmiin ja järjestelmissä tehtäviin toimenpiteisiin. Myöskin POLO-järjestelmästä on tehty Tommy Tolppasen toimesta ruotsinkielinen opinnäytetyö ”POLO-anvisning : en anvisning för Polisens operativa blankettsystem POLO för svenskspråkiga polisstuderande i Finland (2020)”. Edellä mainittu työ on suunnattu Poliisiammattikorkeakoulun ruotsinkielisille opiskelijoille, jotka tutustuvat koulussa POLO:n opetusmateriaaleihin myös suomeksi (Tolppanen, 2020). Myöskin se seikka, ettei oman opinnäytetyöni aiheesta ole aiempia töitä tai tutkimuksia tuki omaa aiheen valintaani.

2.3 Tavoite ja tarkoitus

Kuten jo aiemmin mainitsin, tavoitteeni on luoda produktina selkeä ja helppokäyttöinen ohje ilmoituksen kirjaamiseen POLO-järjestelmässä ja ilmoituksen siirtäminen PATJA-järjestelmään. Kirjallisella osuudella eli tällä raportilla tarkoitukseni on pohjustaa ohjetta ja kertoa ohjeeseen liittyvistä asioista, kuten itse järjestelmistä ja rikosilmoituksesta yleensäkin. Tavoitteenani on, että ohjeeni avulla Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevät ja ilmoituksia kirjaavat konstaapelit pystyvät hyödyntämään ohjettani päivittäisessä työssä. Ohjeen tarkoituksena on se, että ilmoituksen kirjaaminen onnistuu ohjeen avulla ja ohje toimisi apuvälineenä.

Tavoitteeni on myös se, että ohjeesta olisi hyötyä poliisiopiskelijoille, jotka ovat työharjoittelussa Lounais-Suomen poliisilaitoksen joissakin asemista. POLO-järjestelmästä löytyy monia toimintoja, mutta ohjeeni keskittyy pelkästään ilmoituksen kirjaamiseen ja sen siirtämiseen. Käyn ohjeessa hieman läpi ilmoitusten luokittelua, koska se on olennainen osa ilmoituksen kirjaamista.

Uskon myös, että ohjeeni avulla rikosilmoitusten laatu pysyy hyvänä ja rikosilmoitukset on kirjattu oikein sekä tarkasti. Monesti ilmoituksissa on monenlaisia pieniä nyansseja, jotka on hyvä tuoda ilmoitukseen esille. Ilmoituksen kirjaaminen on kuitenkin oma monivaiheinen prosessinsa, jonka aikana tulisi muistaa ja ottaa huomioon monta eri asiaa.

Tarkoitukseni olisi, että ohje tulisi käyttöön Lounais-Suomen poliisilaitokselle sellaisille sektoreille, joiden henkilöstö kirjaa työtehtävissään ilmoituksia POLO-järjestelmässä. Ohjeesta voi olla hyötyä myös sellaiselle, joka ilmoituksia osaa kirjata. Esimerkiksi jonkin asian unohtuessa on asia hyvä tarkistaa ohjeesta.

2.4 Opinnäytetyön aiheen rajaus

Olen pyrkinyt ohjeessani siihen, että se olisi helppokäyttöinen, selkeä ja tarpeeksi kattava mutta myöskin riittävän kompakti. Monet erinäiset oppaat ja ohjeet ovat todella laajoja ja tiettyä asiaa saa etsiä, joskus jopa kauankin aikaa. Tämä syö oppaan helppokäyttöisyyttä ja vähentää oppaan käytettävyyttä sekä helppokäyttöisyyttä. Tiedon etsiminen joissain oppaissa ja ohjeissa on aikaa vievää, joten oppaaseen ei mielellään turvauduta. Tämän vuoksi käyn esimerkiksi luokitteluja läpi ohjeessani vain pintapuolisesti, koska se ei suoranaisesti liity itse ilmoituksen kirjaamiseen ja siirtämiseen. Kuitenkin käyn läpi ilmoitusjäljennöksen lähettämistä ja mahdollisten liitteiden siirtämistä oikeaan paikkaan, koska ne kuuluvat ilmoituksen kirjausprosessiin.

POLO-järjestelmä on hyvin monipuolinen ja monikäyttöinen. Poliisi hyödyntää järjestelmää monen asian tekemiseen ja POLO-järjestelmässä onnistuu tehdä asioita laidasta laitaan. Aihettani rajatessa POLO:ssa oleviin sähköisiin rikosilmoituksiin aiheen ulkopuolelle jäi automaattisesti monia asioita, joihin POLO-järjestelmä antaa mahdollisuuden. Kuitenkin kappaleessa 4 tuon esille joitain asioita, joiden tekemiseen poliisi hyödyntää kyseistä järjestelmää.

2.5 Opinnäytetyön haasteet

Yksi haaste opinnäytetyössäni liittyi siihen, että toteutin ohjeen POLO-järjestelmän koulutus-alustaa käyttäen. POLO-järjestelmästä on olemassa koulutus-alusta, jota käyttävät hyväksi eritoten poliisiopiskelijat, kun he harjoittelevat POLO-järjestelmän käyttöä. Sain kuitenkin toteutettua opinnäytetyöni hyvin koulutus-alustalla, varsinkin konsultoituani eräitä POLO:n parissa työskenteleviä henkilöitä. Henkilöistä, joita asiasta konsultoin, yksi työskentelee Poliisihallituksessa projektipäällikkönä, yksi Poliisihallituksessa ylitarkastajana ja yksi toimii vanhempana konstaapelina.

POLO-järjestelmässä olevissa rikosilmoituksissa on myös kansalaisten henkilötietoja, joten koulutus-alustaa käyttämällä pystyin varmistumaan siitä, että ohjeeseen ei tule oikeiden henkilöiden henkilötietoja tai muita yksilöiviä tietoja oikeista tapahtumista tai henkilöistä. Ohje on toteutettu siten, että henkilötiedot, tapahtuma, tapahtumapaikka, tapahtuma-aika ja muut ilmoituksessa esille tulevat tarkat ja yksilöivät tiedot ovat keksittyjä ja kuvitteellisia. Ohje tuo esille siitä huolimatta oikean prosessin rikosilmoitusta kirjatessa ja siirrettäessä.

Haasteeksi muodostui myös aiemmin mainitsemani ohjeen kompaktina ja selkeänä pitäminen. Se ei kuitenkaan loppujen lopuksi ollut suuri haaste. Vaikka POLO on todella monipuolinen ja kattava järjestelmä, on se myös hyvin käyttäjäystävällinen. Rikosilmoituksen kirjaamisessa on monia eri vaiheita, mutta jokaisen vaiheen pystyin ohjeessa käymään riittävän tarkasti läpi, silti pitämällä ohjeen selkeänä ja sitä kautta helppokäyttöisenä. Kuitenkin rikosilmoituksiin liittyy myös niiden luokittelu ja kuten aiemmin mainitsin, luokittelua käsittelinkin vain pintapuolisesti juuri sen vuoksi, että

ohje olisi tarpeeksi tiivis. Koin asian tärkeänä sen vuoksi, että uskon ohjeen selkeyden ja helppokäyttöisyyden vaikuttavan sen käyttöasteeseen positiivisella tavalla.

Tietynlaiseksi haasteeksi muodostui myös ohjeen jakelu. Ohje tulee käyttöön Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilökunnalle. Ohje on salassa pidettävä, joten ohjetta ei voi jakaa paperisena versiona sen vuoksi, että se voisi joutua mahdollisesti vääriin käsiin.

3 OHJE TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ

3.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisessa opinnäytetyössä, jota voidaan kutsua myös tutkimukselliseksi kehittämistyöksi, toteutetaan jokin työelämää kehittävä prosessi, tuotos tai projekti. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu perustyyppisesti produktista eli tuotteesta sekä työstöprosessin raportista. (Haikansalo & Korander, 2021.) Oma opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu kirjallisesta osuudesta ja produktista. Kirjallinen osuus toimii raporttina eli opinnäytetyöni on kaksiosainen. Kirjallisella raportilla on tarkoitus perustella, kuinka lopulliseen produktin rakenteeseen on päädytty ja miksi lopullista produktia tulisi pitää luotettavana. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 80.) Selvityksen tekeminen on yksi osa toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamistapaa. Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, joten myös raportoinnissa on käsiteltävä keinoja, joilla on saavutettu kyseinen konkreettinen tuote. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51.) Kirjallisessa osuudessa käyn läpi poliisin POLO- ja PATJA-järjestelmää, rikosilmoitusta ja ilmoituksen kirjaamista sekä työn vaiheita ja tavoitetta.

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus, kuten perehdyttämisopas, ympäristöohjelma tai turvallisuusohjeistus. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9.) Opinnäytetyöni aiheen valikoituessa minulle oli selvää, että opinnäytetyöni tulee olemaan toiminnallinen opinnäytetyö, koska pyrin ohjeella opastamaan ja ohjeistamaan tiettyä toimintaa, joka tässä tapauksessa on sähköisen rikosilmoituksen kirjaaminen POLO-järjestelmässä ja kirjatun ilmoituksen siirtäminen PATJA-järjestelmään.

Opiskelijan tehdessä toiminnallisen opinnäytetyön jonkin poliisiyksikön tai -laitoksen toiminnan arvioimiseksi tai kehittämiseksi, siihen on pyydettävä (suullinen) lupa kyseiseltä yksiköltä tai laitokselta (Haikansalo & Korander, 2021). Oma toiminnallisen opinnäytetyöni tuloksena syntyvä ohje käsittelee poliisin järjestelmää ja järjestelmässä tapahtuvaa toimintaa. Ohje on suunnattu Lounais-Suomen poliisilaitokselle ja laitoksen toiminnan kehittämistä kyseisessä prosessissa. Ohje on toteutettu

tilaustyönä. Ohjeen idea on esitelty Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevälle rikosylikomissariolle. Hän oli halukas tilaamaan työni ja piti ohjetta tarpeellisena. Hankkeistetulla opinnäytetyöllä (tilaustyöllä) tarkoitetaan Poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetyötä, joka tehdään jonkin tahon ehdotuksesta tai pyynnöstä tai käytännön tarpeeseen (Haikansalo & Korander, 2021).

3.2 Ohje

Opinnäytetyöni produktina on ohje POLO-järjestelmässä olevien rikosilmoitusten kirjaamiseen ja ilmoitusten siirtäminen PATJA-järjestelmään. Ohjeen tavoitteena ja tarkoituksena on helpottaa, ohjeistaa ja opastaa sähköisen rikosilmoituksen kirjausprosessia POLO-järjestelmässä. Ohjeen toisena tavoitteena on ilmoitusten laadun pysyminen hyvällä tasolla. POLO-järjestelmä on monikäyttöinen ja ohje käsittelee vain yhtä käyttötapaa. Kyseessä ei siis ole varsinaisesti mikään käyttöohje vaan ohje, jolla pyrin helpottamaan työtä ja opastamaan työprosessissa.

3.3 Ohjeen julkisuus ja salassapito

Opinnäytetyöprosessini alusta alkaen minulla oli tarkoituksena toteuttaa opinnäytetyöni siten, että kirjallinen osuus on täysin julkinen ja ohje eli produkti on salassa pidettävä. Salassa pidettävä ohje menee jakeluun Lounais-Suomen poliisilaitokselle. Kun opinnäytetyössäni on kyseessä aihe, johon liittyy kaksi poliisin järjestelmää, täytyi minun miettiä salassapitoa.

Ohjeeni on salattu Julkisuuslain (21.8.2020/622) 24 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan. Myöskin Poliisin, Rajavartiolaitoksen, Tullin, vankeinhoitoviranomaisen ja Maahanmuuttoviraston taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia koskevia tietoja sisältävät asiakirjat ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi rikosten ehkäisemistä ja selvittämistä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai rangaistuslaitoksen järjestyksen ylläpitämistä. (JulkL 21.5.1999/621 24:1.5 §)

Poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetyön tulee lähtökohtaisesti olla julkinen tai opinnäytetöissä on tehtävä vähintään julkinen versio, joka julkaistaan joko Theseuksessa tai Poliisiammattikorkeakoulun kirjastossa (Haikansalo & Korander 2020, 6). Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö voi salassa pidettävän tai salassa pidettäviä osia sisältävän työn tehdä, mikäli opinnäytetyö tehdään tilaustyönä Poliisihallitukselle, poliisin valtakunnalliselle yksikölle, yksittäiselle poliisilaitokselle tai muulle viranomaiselle. Opinnäytetyössäni produktin salaaminen perustuu siis lainsäädäntöön.

3.4 Ohjeen jakelu

Ohjeen jakelu täytyy toteuttaa salassa pidettävyyden vuoksi tarkkaan mietityllä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjetta ei voi vain tulostaa ja jakaa Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilöstölle. Työn tilaajan kanssa sovitaan tapa, jolla ohje saadaan jaettua tietoturvallisesti ja järkevästi.

Ajatuksenani on ollut alusta asti, että ohje tullaan jakamaan sekä säilyttämään sähköisesti. Konkreettisesti tämä tapahtuu esimerkiksi siten, että jaan ohjeen työn tilaajalle salatulla sähköpostiviestillä, joka pystyy jalkauttamaan ohjeen muulle henkilöstölle. Tietenkin ohjeen pystyn myös itse lähettämään salatulla sähköpostilla useammalle poliisille, joita uskon ohjeen koskettavan eniten. Sähköisessä muodossa säilytettävä ohje lisää myös ohjeen käyttöastetta, koska se olisi tällöin saatavilla tietokoneelta rikosilmoituksen kirjausprosessin yhteydessä. Sähköisellä jakelulla ja säilytyksellä varmistutaan myös siitä, että ohje ei päädy väärin käsiin. Jokainen poliisi, jonka ohjeen käyttöönsä saa, ymmärtää varmasti ohjeen tietoturvallisen hyödyntämisen.

3.5 Ohjeen laatimiseen käytetty aineisto ja teoriapohja

Kirjallisen osuuden teoriapohjana on käytetty eri lakeja sekä erilaisia internet-lähteitä. Teoriapohjan tavoitteena on luoda lukijalle kuva järjestelmistä, vaikka julkisissa lähteissä järjestelmistä ei paljon kerrota. Produktissa ei ole käytetty muita lähteitä, kuin poliisin järjestelmiä. Tästä johtuen produktin laatimiseen käytetty aineisto on kokonaan salassa pidettävä. Ohje on toteutettu hyödyntämällä POLO:n ja PATJA:n koulutusjärjestelmistä otettuja kuvakaappauksia sekä omaa tietoa aiheesta. Ohjeeseen sisällytetty tieto on työharjoittelussa opittua tietoa sekä viranomaisen laatimista salassa pidettävistä asiakirjoista opittua tietoa.

Kirjalliseen osuuteen on sisällytetty myös tietoa rikosilmoituksesta, sähköisestä rikosilmoituksesta, ilmoitusjäljennöksestä sekä ilmoituksen kirjaamisvelvollisuudesta. POLO:ssa kirjattavien ilmoitusten kirjaamisvelvollisuus perustuu Esitutkintalain 3 luvun 1 §:ään ja ilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta käsitellään myöhemmin kappaleessa 5.

4 JÄRJESTELMÄT

4.1 Poliisin operatiiviset lomakkeet

POLO eli poliisin operatiiviset lomakkeet -järjestelmä on poliisin käyttämä järjestelmä. Järjestelmää käytetään muun muassa sakkojen kirjoittamiseen esimerkiksi tieliikenteenvalvonnan yhteydessä. POLO:n lomakkeet ovat sähköisesti siirrettävissä poliisiasiain tietojärjestelmään eli PATJA:an (Järvinen & Riipinen 2021, 23).

POLO mahdollistaa sähköisten rakenteellisten asiakirjojen luomisen ja asiakirjat ovat myös siirrettävissä sähköisesti PATJA:an sekä muiden viranomaisten, kuten Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja ELY-keskusten tietojärjestelmiin. POLO on poliisin lisäksi käytössä Tullissa, Rajavartiolaitoksessa ja erätarkastajilla. (POL-2021-75355.)

Ennen POLO -järjestelmän käyttöönottoa poliisi on joutunut kirjoittamaan sakon käsin, mutta järjestelmän myötä sakon kirjoittaminen onnistuu itse järjestelmällä. POLO-järjestelmällä voidaan myös

tarkistaa auton ja kuljettajan tietoja ja järjestelmällä saa myös sakotettavan ansiotulot suoraan verottajalta. Järjestelmä on siis hyvin monikäyttöinen ja siitä on suuri hyöty poliisille päivittäisessä työssä. POLO-järjestelmällä pystyy myös kirjoittamaan suppean kuulustelun, ajokiellon tai tienvarsiraportin (Järvinen & Riipinen 2021, 23).

4.2 Poliisiasian tietojärjestelmä

PATJA eli poliisiasian tietojärjestelmä on niin ikään poliisin käyttämä järjestelmä. PATJA on järjestelmistä ehkäpä tärkein ja yksi eniten käytetyimmistä päivittäisessä toiminnassa. Järjestelmä on valtakunnallinen ja sinne tallennetaan poliisin käytännön töihin liittyviä tietoja.

PATJA:an kirjataan rikosilmoitusten lisäksi sekalaisilmoituksia, poliisilakiperusteisia kiinniottoilmoituksia sekä rangaistusvaatimuksia ja rikesakkoja koskevia tietoja. Kyseisiin PATJA:an kirjattaviin ilmoituksiin voidaan liittää henkilön perustietojen ja muiden henkilötietojen lisäksi muun muassa esinetietoja, tietoja pakkokeinoista ja kuulutuksista. Sekalaisilmoituksiin kirjataan tietoja esimerkiksi virka-apu-, poliisitutkinta- ja ulkomaalaisasioista. Sekalaisilmoitusta käytetään pääasiassa silloin, kun kyse ei ole rikoksen esitutkintaan liittyvästä kirjaamisesta. (POL-2021-75355.)

Poliisiasian tietojärjestelmän osarekistereitä ovat:

- 1) rikosilmoitushakemisto;
- 2) tutkinta- ja virka-apujärjestelmä;
- 3) tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto;
- 4) etsintäkuulutusrekisteri;
- 5) tunnistettavien rekisteri;
- 6) omaisuusrekisteri;
- 7) pidätettyjen rekisteri;
- 8) tuntomerkkirekisteri;
- 9) tekotaparekisteri;
- 10) etsittävien moottoriajoneuvojen rekisteri; sekä
- 11) sanomanvälitysrekisteri.

(Laki poliisin henkilörekisteristä annetun lain muuttamisesta 4/1998, 1 a §).

Poliisiasian tietojärjestelmän tietokantaan saa kerätä ja tallettaa järjestelmän yhteiskäyttöön ja erillisiin osarekistereihin tietoja henkilöistä poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi (Laki poliisin henkilörekisteristä annetun lain muuttamisesta 4/1998).

Edellä mainittuja poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjä poliisin tehtäviä ovat oikeus- ja yhteyskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

5 RIKOSILMOITUS

5.1 Yleistä rikosilmoituksesta

Rikosilmoitus on poliisille tehtävä ilmoitus mahdollisesta rikoksesta. Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa ja sen paikkakunnan poliisille, jolle itse haluaa ilmoituksen tehdä (Poliisi, 2020). Pääsääntöisesti poliisilla on velvollisuus ottaa rikosilmoitus vastaan. Tähän asiaan palaan vielä kohdassa 5.2. Rikosilmoituksen voi tehdä paikan päällä poliisiaseman palvelupäivystyksessä taikka sähköisesti poliisi.fi -internetsivustolla. Sähköiseen rikosilmoitukseen palaan kohdassa 5.3. Joissakin tapauksissa poliisi tekee rikosilmoituksen. Tämä tulee kysymykseen silloin, kun poliisipartio on tapahtumapaikalla.

Rikosasian saattaminen rikosoikeusprosessiin edellyttää rikosilmoitusta. Rikosilmoitus on hyvä tehdä mahdollisimman pian rikoksen tapahduttua tai rikoksen ilmennettyä. Tällä varmistetaan siitä, että poliisi pääsee mahdollisimman nopeasti tutkimaan rikosta ja rikoksen selvittäminen voi näin olla helpompaa. (Rikosuhripäivystys, 2019.)

Esitutkinnan aloittamista varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat asiassa osallisina. Ennen kuin rikosta aletaan tutkia, poliisi arvioi, onko syytä epäillä, että on tapahtunut rikos. Kaikki ilmoitetut rikokset eivät johda esitutkinnan aloittamiseen. Joissakin ilmoituksissa voi olla kyse esimerkiksi yksityisoikeudellisesta riita-asiasta tai muista asioista, jotka eivät ole rikoksia. (Poliisi, 2020.)

Poliisi kirjaa rikosilmoitukset poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA). Poliisin kirjattua asian PATJA:an, asialle syntyy rikosilmoitusnumero. Numero on tärkeä asian yksilöinnissä ja ilmoitusnumeron avulla asiaan liittyvät tiedot löytyvät. Ilmoitusnumero on muotoa 5650/R/1234/21. Ensimmäinen numero on poliisilaitoksen numero. R-kirjain kertoo, että kyseessä on rikosilmoitus. Seuraava viisinumero on ilmoitusnumero ja viimeinen numero kertoo ilmoitusvuoden. (Poliisi, 2020.)

Rikosilmoitukseen tarvittavia yleisimpiä tietoja ovat seuraavat asiat:

- 1) Mitä on tapahtunut
- 2) Miten teko tai laiminlyönti on tapahtunut
- 3) Missä teko on tapahtunut ja mihin aikaan

- 4) Kuka on teon tehnyt. Ellei tekijä ole tiedossa, on hyvä antaa tekijän tuntomerkkejä esimerkiksi ikä, pituus, vartalon muoto, kasvojen piirteet, puhe, liikkuminen tai pukeutuminen
- 5) Minne päin ja miten tekijä poistui paikalta
- 6) Jos tekijä liikkui ajoneuvolla; ajoneuvon rekisterinumero ja muut tuntomerkit (merkki, väri, malli)
- 7) Tekijän vaarallisuus (aseistautuminen, mielentila, uhkaukset, päihteiden käyttö)
- 8) Materiaali teosta tai tapahtumasta. Tämä tulee kysymyksiin esimerkiksi internetissä tapahtuneista petoksista, joista on monesti saatavilla tekijän profiilin tietoja sekä kuvakaappauksia teosta. (Poliisi, 2020.)

5.2 Rikosilmoituksen kirjaaminen ja lainsäädäntö

Kun poliisi epäilee, että ilmoitetussa asiassa on tapahtunut rikos, alkaa esitutkinta. (Poliisi, 2020.) Rikosilmoituksen kirjaaminen on yksi ja konkreettinen osa esitutkintaa. Rikoksen esitutkinta toimitetaan Esitutkintalain mukaisesti, jollei laissa erikseen toisin säädetä (ETL 805/2011 1:1 §).

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 1 §:ssä kerrotaan rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaamisesta. Pykälän mukaan esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus, kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi (ETL 3:1 §).

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä määrätään, että esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty (ETL 3:3 §). Tämä tarkoittaa sitä, että poliisin kirjatessa esimerkiksi sähköisen rikosilmoituksen juuri POLO-järjestelmässä, arvioi poliisi samalla ilmoituksen perusteella sitä, onko kyseessä rikos ja hankkii tarvittaessa lisäselvitystä asiaan. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä kerrotaan myös, että ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvittävä rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheettomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä (ETL 3:3 §). Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin Esitutkintalain säännöksiä.

Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä. Asian selvittämiseksi tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin saadaan kuitenkin ryhtyä ennen tutkinnanjohtajan päätöstä. (ETL 3:3 §.)

Esitutkintalain 3 luvun 2 §:ssä kerrotaan rikoksesta tehdyn ilmoituksen siirtämisestä. Jos ilmoitus rikoksesta on tehty sellaiselle esitutkintaviranomaiselle, jonka tehtäviin esitutkinnan toimittaminen asiassa ei kuulu, tämän on heti kirjattava asia vastaanotetuksi sekä toimitettava ilmoitus ja mahdollinen muu asiassa kertynyt aineisto asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jonka on viivytyksettä kirjattava ilmoitus. (ETL 3:2 §.)

Jos ilmoitus on epäselvä tai puutteellinen, ilmoituksen tekijää on tarvittaessa kehotettava täsmentämään tai täydentämään sitä. Rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus koskee myös muuten, kuin

edellä käydyssä momentissa tarkoitetulla tavalla esitutkintaviranomaisen tietoon tullutta epäiltyä rikosta, jos toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät täyty. Asianomistajalle on annettava hänen tekemästään rikosilmoituksesta kirjallinen vahvistus, joka sisältää ilmoituksen tekemistä ja ilmoitettua rikosta tai tapahtumaa koskevat perustiedot. (ETL 3:1 §.)

Toimenpiteistä luopumisella tarkoitetaan sitä, että esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta voidaan lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä, jos asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia (ETL 3:9 §). Päätökset esitutkinnan toimittamatta jättämisestä ja lopettamisesta tekee tutkinnanjohtaja.

Joissain tapauksissa myös asianomistajarikoksissa tulee kysymykseen esitutkinnan lopettaminen. Jos syyttäjä saa nostaa syytteen rikoksesta ainoastaan asianomistajan vaatimuksesta (asianomistajarikos), esitutkinta toimitetaan vain, jos asianomistaja on ilmoittanut esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta. Jos asianomistaja peruuttaa rangaistusvaatimuksensa, tutkinta on lopetettava (ETL 3:4 §).

Joissakin tapauksissa rikosilmoituksen kirjaamisen ja mahdollisen lisäselvityksen hankkimisen jälkeen kysymykseen tulee esitutkinnan keskeyttäminen. Esitutkinta saadaan sen aloittamisen jälkeen tutkinnanjohtajan päätöksellä keskeyttää, jos rikoksesta ei epäillä ketään ja jos asiaan vaikuttava selvitystä ei ole saatavissa. Esitutkinnan keskeyttämisestä päätettäessä on erityisesti otettava huomioon epäillyn rikoksen laatu. Esitutkintaa on kuitenkin jatkettava ilman aiheetonta viivytystä, kun edellytyksiä keskeyttämiselle ei enää ole. Keskeytetty rikoksen tutkinta voidaan siis avata uudelleen tutkintaa varten. (ETL 3:13 §.)

5.3 Sähköinen rikosilmoitus

Sähköisen rikosilmoituksen voi tehdä poliisin internet-sivustolla. Kun sähköinen rikosilmoitus on tehty, rikosilmoitus saapuu poliisin järjestelmiin. Rikosilmoitus on hyvä tehdä sähköisesti, tilanteessa, jossa on kyseessä vähäinen rikos, jotka eivät vaadi poliisilta välittömiä toimenpiteitä (Rikosuhripäivystys, 2019). Tässä tapauksessa vähäiseksi rikokseksi katsotaan esimerkiksi polkupyörävarkaus (Rikosuhripäivystys, 2019).

Porin poliisiasemalla suurin osa sähköisistä rikosilmoituksista saapuu POLO-järjestelmään, jossa ilmoitus kirjataan ja siirretään PATJA-järjestelmään. POLO:ssa olevat rikosilmoitukset ovat siis kansalaisten tekemiä sähköisiä rikosilmoituksia. Kyseisessä siirrossa voi asioiden käsittelyruuhkasta riippuen mennä muutama päivä tai viikko.

Sähköinen rikosilmoitus on poissa käytöstä öisin klo 22.45–06 välisen ajan. Poliisi ei ota rikosilmoituksia vastaan vuorokauden ympäri. Ilmoitukset tehdään yöaikaan kiireellisissä asioissa, joissa poliisia tarvitaan paikan päällä. (Poliisi, 2020.)

Poliisi on myös uudistanut sähköisen rikosilmoituksen vastaanottoa ja käsittelyä sähköisessä asiointinnissaan. Uudistuksessa tavanomaisille erityyppisille rikoksille on tehty yksilöllisiä lomakkeita ilmoituksen vastaanottamista varten. (Poliisi, 2021.) Tämä helpottaa poliisin työtä huomattavasti, mutta myös kansalaista, joka ilmoituksen sähköisesti täyttää. Poliisihallituksen poliisitarkastaja Pekka Sallisen mukaan kysymällä aiempaa kattavimmin rikostapahtumiin liittyviä yksilöllisiä tietoja pyritään ilmoittajalta saamaan heti ilmoitusvaiheessa riittävän kattavat tiedot ilmoituksen käsittelemiseksi, jotta jälkikäteisiltä yhteydenotoilta ilmoittajaan kirjaamisvaiheessa vältytään (Poliisi, 2021.) Tämäkin asia palvelee niin poliisia kuin kansalaistakin.

Uudistuksen yhteydessä poliisissa siirrytään käsittelemään ilmoituksia myös entistä enemmän rakenteellisesti ilmoittajalta saamansa pohjatiedon perusteella. Tähän asti poliisilaitokset ovat vastaanottaneet rikosilmoituksia myös esimerkiksi sähköpostitse tai faksilla, mutta tulevaisuudessa kaikkia rikosilmoitusten tekijöitä pyydetään tekemään rikosilmoitus ensisijaisesti poliisin sähköisessä asiointinnissa. (Poliisi, 2021.) Poliisihallituksen poliisitarkastaja Pekka Sallisen mukaan poliisi vastaanottaa kansalaisilta yli 200 000 sähköistä rikosilmoitusta vuodessa (Poliisi, 2021).

5.4 Ilmoitusjäljennös

Rikosilmoituksesta on saatavilla ilmoitusjäljennös. Ilmoitusjäljennöksen saa hakemalla sen asiaa hoitavan poliisiaseman päivystyksestä. Jos kansalainen on tehnyt sähköisen rikosilmoituksen, ilmoitusjäljennös kyseisestä rikosilmoituksesta voi saada joko postitse tai suomi.fi-palvelun kautta. Sähköiseen rikosilmoitukseen on mahdollista kirjata, haluaako ilmoitusjäljennöstä ollenkaan ja jos haluaa, niin millä tavoin. (Poliisi, 2020.)

Jos epäiltyyn rikokseen liittyy vahingonkorvausten hakeminen vakuutusyhtiöltä, tarvitsevat vakuutusyhtiöt hyvin usein asian käsittelyyn ilmoitusjäljennöksen poliisille tehdystä rikosilmoituksesta. Mikäli sähköistä rikosilmoitusta tehdessä on valinnut, ettei ilmoitusjäljennöstä tarvitse, mutta tuleekin toisiin aatoksiin, on ilmoitusjäljennös mahdollista saada asiaa hoitavan poliisiaseman päivystyksestä.

6 PRODUKTI

6.1 Oman ohjeen vertaus HAHOPA-oppaaseen

Oman ohjeen onnistumiseni kannalta pidin tärkeänä sitä, että vertaan ohjettani johonkin muuhun ohjeeseen taikka oppaaseen. Olen myös tutustunut erilaisiin ohjeisiin opinnäytetyöprosessini aikana. Vertailuun valikoitui Veronica Hanhisuannon, Saila Hyrkkään ja Ulrika Nukarin opinnäytetyön haavanhoito-opas HAHOPA- Haavanhoito-opas palvelukotiin (2018, liite 1).

Valitsin kyseisen oppaan, koska myös sen oppaan tarkoitus on helpottaa jotain tiettyä prosessia selkeän ohjeen avulla. Kyseisessä oppaassa on käytetty tietyn asian opastamiseen sekä kuvia, että tekstiä. Tämän asian koin myös tärkeäksi etsiessäni omalle ohjeelleni vertailukohdetta, koska myös oma ohjeeni on toteutettu käyttäen sekä kuvia, että tekstiä.

HAHOPA-oppaassa on aluksi esitetty oppaan tavoite, tarkoitus, käyttö sekä se, mihin/kenelle opas on suunnattu. Opas on suunnattu palvelukotien henkilökunnan käyttöön. Oma ohjeeni on suunnattu Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilökunnan käyttöön, joten oppailla on samantyylinen tarkoitus. Aluksi mietin, että jonkinlainen sisällysluettelo HAHOPA-oppaaseen olisi hyvä ja sisällysluettelo voisi olla heti oppaan alussa. Kuitenkin opas on neljä sivuinen, joten sisällysluettelo olisi käytännössä turha, koska oppaasta varmasti löytää etsimänsä. Oppaaseen on alkuun tehty kolme luetteloa siitä, mitä haavanhoidossa tulee tehdä, tarkkailla sekä kirjata ylös. Mielestäni kyseiset kohdat tukevat oppaan eriteltyjä kohtia ja nitovat tietyllä tavalla oppaan pääasiat yhteen.

Oppaassa on käyty läpi viisi eri haavatyyppeä (epitelisoituva, granuloitava, fibriinikatteinen, nekrootinen sekä infektoituva haava). Kukin haavatyyppeä on eri taulukossa ja taulukossa on käyty läpi neljä eri kohtaa:

- 1) Miten hoidat
- 2) Haavatyyppeä
- 3) Tuotteen sopivuus haavatyypin mukaan
- 4) Hoitoväli

Mielestäni toteutus on selkeää ja kohtien erittely taulukoissa tuo oppaaseen selkeyttä ja helppolukuisuutta. Omassa ohjeessani kyseessä on yksi prosessi, mutta olen pyrkinyt käymään joka kohdan läpi selkeästi, kuten Hanhisuanto, Hyrkäs ja Nukari omassa oppaassaan. HAHOPA-oppaassa ei ole käytetty kuvioita ja nuolia tekstin yhdistämiseksi kuviin, kun taas omassa ohjeessani näin on tehty. HAHOPA-oppaassa se ei kuitenkaan ole tarpeellista, mutta omassa ohjeessani koin sen selkeyttävän esimerkiksi tietyn painikkeen hahmottamista kuvasta.

Omassa oppaassani olen kiinnittänyt huomiota tekstin määrään kuvien rinnalla. Liika teksti karsii mielestäni oppaan helppokäyttöisyyttä ja helppolukuisuutta. Tietyissä kohdissa tekstit kuitenkin myös selkeyttävät ohjetta, varsinkin silloin, kun teksti on sidottu kuviin tietyillä nuolilla ja kuvioilla. Ohjeen selkeyden vuoksi on myös tietenkin tärkeää, että kuvioita ja nuolia ei ole liikaa. HAHOPA-oppaassa tekstiä on mielestäni tarpeeksi, koska kuvat ovat kyseisessä oppaassa pienemmässä roolissa kuin omassani. HAHOPA-oppaassa kuvat vain mallintavat tietynlaiset haavatyypit, jotta hoitaja tunnistaa haavan tyypin. Omassa ohjeessani kuvat ovat ns. pääosassa, koska ohjeessani käydään läpi tietojärjestelmässä tapahtuvaa prosessia.

Itselläni ei ole kokemusta haavanhoidosta, mutta uskon HAHOPA-oppaan olevan selkeä työkalu palvelukotien henkilökunnalle. Opas on helppolukuinen, selkeä ja tiivis. Olen pyrkinyt omassa ohjeessani samoihin periaatteisiin ja perehdyttyäni HAHOPA-oppaaseen sain uutta näkökulmaa oman ohjeeni laatimisprosessiin.

6.2 Kommentteja ohjeesta

Opinnäyteprosessini aikana pidin tärkeänä sitä, että kerään jo pelkästään produktini raakaversiolla kommentteja niiltä henkilöiltä, joita ohje lähimmin koskettaa. Koin asian tärkeäksi, jotta voin vielä työvaiheessa parannella ohjetta kommenttien ja kehitysehdotusten avulla. Lähes valmiista produktista koin myös tärkeäksi saada kommentteja, jotta pystyn varmasti viimeistelemään työni mahdollisimman hyödylliseksi ja helppokäyttöiseksi.

Kommenttien keräämisessä ei ole käytetty minkäänlaista kysymysrunkoa tai kysymyspohjaa, vaan kommentit ovat olleet kommenttien antajien omaa sanallista palautetta. Koin sen parhaaksi vaihtoehdoksi, jotta kommentteja antaneet pystyivät antaa mahdollisimman tarkan palautteen heidän omien havaintojen ja näkökulmien perusteella. Tässä kappaleessa esille tuodut kommentit ovat kerätty sähköpostitse.

Olen yleisesti saanut kommentteja produktista sen tekovaiheessa ja minulle on annettu Lounais-Suomen poliisilaitoksen työntekijöiden puolesta tiettyjä kommentteja, pyyntöjä ja toiveita mitä produktini voisi sisältää. Olen pyrkinyt huomioimaan saadut kommentit produktissani ja ottanut ne huomioon työn tekovaiheessa. Koin asian tärkeäksi, koska ohje kuitenkin koskettaa juuri näitä työntekijöitä lähimmin.

Kommentit ovat käsitelty tässä kappaleessa tiivistäen ja pääpiirteet yhdistelemällä, koska osa kommenteista sisälsi osittain salassa pidettävää tietoa. Kommentit ovat tiivistetty ja yhdistelty siten, että niiden pääajatus pysyisi mahdollisimman muuttumattomana. Tässä kappaleessa ei siis ole juurikaan suoria lainauksia kommenteista, edellä mainitun seikan vuoksi.

Pyysin erästä Porin poliisiasemalla työskentelevää rikosylikonstaapelia kommentoimaan produktiani, produktin ollessa noin 40 % valmis. Kyseinen rikosylikonstaapeli työskentelee sellaisessa asemassa ja työtehtävässä, jossa ohje koskettaa myös häntä. Hän on ollut töissä Porin poliisilaitoksella reilun vuoden ja työskentelee Porin poliisilaitoksen palvelupäivystyksessä. Häneltä saadut kommentit sisälsivät seuraavia asioita:

- Muutamia mainintoja lisää kuvateksteihin, liittyen kyseisellä kuvalla kerrottavaan toimintaan. Osa maininnoista, jotka voisi lisätä, eivät välttämättä ole olennaisia kirjaamisen kannalta, mutta tuskin maininnasta on haittaakaan.

- Muutamissa kuvissa on esitetty yksi tapa tehdä asia ja asian pystyy tehdä myös toisella tavalla. Sekin on hyvä kertoa vaihtoehtoisena menetelmänä, jotta kirjaaja voi omaksua hänelle sopivamman tavan.
- Selvennystä nuolin ja laatikoin sillä tavalla, että teksti yhdistyy kuvassa johonkin tiettyyn kohtaan.
- Tiettyjä mainintoja ohjeeseen, jotka eivät suoranaisesti liity ilmoituksen kirjaamiseen, mutta voivat tulla kyseeseen ilmoitusta kirjattaessa kuitenkin.
- ”Vaikuttaa hyvältä, vaikka kyseessä onkin keskeneräinen versio.”

Kun sain yllä olevat kommentit, olin tehnyt ohjetta jo huomattavasti eteenpäin. Siispä kommentteissa olikin sellaisia asioita, jotka olin jo ottanut itse huomioon. Kuitenkin kommenttien perusteella pystyin kehittämään ohjetta huomattavasti ja ymmärsin itsekin uusia huomioonotettavia asioita. Kommenteista oli siis todellista hyötyä. Kommenteissa tuli esille myös sellaisia maininnan arvoisia asioita, jotka eivät suoranaisesti liity rikosilmoituksen kirjaamiseen, mutta voivat tulla esille kirjaamisprosessin aikana. Se saikin minut pohtimaan sitä, pitäisikö ohjeessa olla oma osionsa sen kaltaisille toiminnoille, jotka voivat tulla esille kirjausprosessin aikana, mutteivat suoraan liittyä itse kirjaamiseen. Omalla osiolla varmistuisin ohjeen selkeydestä ja siitä, etteivät maininnat sekoita ohjeen käyttäjää, mikäli ne olisivat kuvatekstin joukossa.

Sain kommentteja kyseiseltä rikosylikonstaapelilta myös produktin ollessa valmis. Hän kommentoi sitä lyhyesti ja sanoi, että produkti on tiivis ja hyvä, eikä siinä ole havaittavissa asiavirheitä. Koin itse, että produkti oli onnistunut ja kommentit tukivat ajatustani.

Pyysin kommentteja opinnäytetyöni produktista myös Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opettajilta. Kommenttien keruun aikana produktini oli noin 95 % valmis. Heillä on paljon kokemusta poliisin tietojärjestelmistä, joten heidän kommentteillaan on varmasti positiivinen vaikutus sekä kirjallisen raportin, että produktin sisältöön.

Tietojärjestelmäopettajilta sain paljon hyviä kommentteja liittyen työn ulkoasuun ja oikeinkirjoitukseen. He eivät havainneet työssä mitään asiavirheitä, mutta lisäsin ohjeeseen tiettyjä asioita heidän kommenttiansa perusteella. Tarkensin ohjeessa myös tiettyjä kohtia siten, että ne ovat helpommin ymmärrettävissä. Tarkennukset joita tein parantavat myös varmasti niiden ilmoitusten laatua, jotka on kirjattu ohjetta apuna käyttäen.

Produktin ollessa valmis, pyysin kommentteja myös työn tilaajalta eli Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevältä rikosylikomisariolta. Koin tärkeäksi ja välttämättömäksi sen, että pyydän kommentit häneltä yksinkertaisesti siksi, että hän on työn tilaaja ja piti työtäni tarpeellisena. Halusin kommenttien keräämisellä häneltä varmistua siitä, että ohje on halutun kaltainen ja palvelee sille kaavailtua käyttötarkoitusta. Myöskin tässä vaiheessa pystyin vielä vaikuttamaan ohjeeseen, mikäli saisin häneltä kehitysehdotuksia.

Hänen mielestään ohje oli hyvä. Hänen piti myös hyvänä asiana sitä, että ohje suunnattiin Lounais-Suomen poliisilaitokselle, jotta jokaisella toimipisteellä on yhtenäinen tapa kirjata rikosilmoituksia. Saadut kommentit tukivat ajatustani siitä, että produkti oli onnistunut.

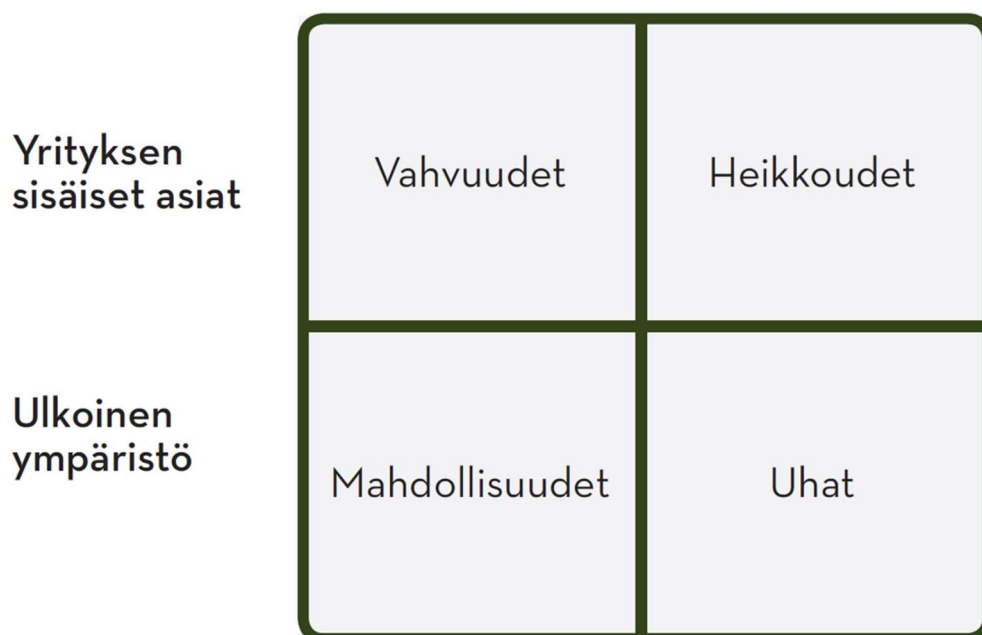
6.3 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) on nelikenttämenetelmä, joka on kehitetty Yhdysvalloissa 1960-luvulla. SWOT-analyysissä strategista asemaa tarkastellaan vertailemalla vahvuuksia ja heikkouksia kilpailuympäristön luomiin uhkiin ja mahdollisuuksiin. SWOT on luonteeltaan yhteen vetävä analyysi ja sen tarkoituksena on tuottaa selkeä kokonaiskuva yrityksen tilanteesta strategisten valintojen tueksi. Asioiden listaaminen SWOT-analyysiin on subjektiivinen valinta. Tämä johtuu siitä, että tietyt asiat voivat olla sekä vahvuuksia, että heikkouksia. (Vuorinen 2013, 88.)

SWOT-analyysissä haetaan siis asian:

- 1) sisäiset vahvuudet
- 2) sisäiset heikkoudet
- 3) ulkoiset mahdollisuudet
- 4) ulkoiset uhat

SWOT-analyysiä kuvataan monesti kahden ulottuvuuden nelikenttänä. Kaavion vasemmalla puolella kuvataan myönteiset ja oikealla puolella negatiiviset asiat. Kaavion alapuolella kuvataan ulkoiset ja yläpuolella sisäiset asiat.

Kuva 1: SWOT-analyysi kuvattuna perusmuodossa kahden ulottuvuuden nelikenttänä (Vuorinen 2013, 89).

Oman opinnäytetyöni produktia arvioidessani koin tärkeäksi arvioida produktia SWOT-analyysin avulla. Vaikka SWOT-analyysia sovelletaan usein esimerkiksi yritysten vahvuuksien ja heikkouksien vertailemiseen kilpailuympäristön uhkiin ja mahdollisuuksiin, pystyin soveltamaan SWOT-analyysia omaan produktiini. Omassa produktissani on yhtä lailla vahvuuksia ja mahdollisuuksia, mutta produktiin voi kohdistua tietyntylaisia uhkia ja sillä voi olla myös heikkouksia. SWOT-analyysiä apuna käyttäen pystyin myös työvaiheessa kehittämään produktiani parempaan suuntaan. Vuorisen mukaan SWOT-analyysin varsinainen tarkoitus on tuottaa ensin analyysiä ja sen jälkeen valintoja sekä toimintasuunnitelmia. (Vuorinen 2013, 89.) Tämänkin seikan vuoksi uskalsin hyvin soveltaa SWOT-analyysiä omassa työssäni.

6.4 SWOT-analyysi omasta produktista

Arvioidessani omaa produktiani SWOT-analyysin avulla, listasin produktin vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia käyttäen apuna nelikenttäkaaviota. Produktin tekovaiheessa olen ottanut huomioon nelikenttäkaaviossa esille tulleet asiat, varsinkin uhat ja heikkoudet, ja pyrkinyt näin kehittämään produktiani työvaiheessa. Nelikenttäkaavion pohjalta pystyin tehdä omia päätelmiä siitä, kuinka heikkouksia pystyy mahdollisuuksien mukaan muuttamaan vahvuuksiksi ja kuinka uhkia pystyy välttämään. Tietenkään kaikkiin uhkiin ei ole mahdollisuutta vaikuttaa pelkästään ohjeen tekovaiheessa, eikä välttämättä senkään jälkeen. Kuitenkin pystyin havainnoimaan ne asiat, joille pystyin ohjetta tehdessä vaikuttamaan positiivisella tavalla.

OMA PRODUKTI	<p style="text-align: center;">Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Käytännöllisyys -Helppokäyttöisyys -Tarpeellisuus -Tiivis, mutta kattava 	<p style="text-align: center;">Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Yksi käyttöohje muiden joukossa -Testauksen puute ennen jakelua
ULKOISET ASIAT	<p style="text-align: center;">Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ilmoitusten laadun hyvyys -Ilmoitusten kirjaamisen helpottaminen -Työajan käytön tehokkuus -Ammattitaidon kehitys 	<p style="text-align: center;">Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> -Koulutuslaturan käyttö ohjeessa -Salaus -Jakelu -Mahdolliset muutokset järjestelmässä

Kuva 2: Oma produkti kuvattuna SWOT-analyysin kahden ulottuvuuden nelikenttänä.

6.5 SWOT-analyysin johtopäätökset

Oman produktin vahvuuksista löytyvät käytännöllisyys, helppokäyttöisyys, tarpeellisuus, tiiviys ja kattavuus. Olen pyrkinyt ohjeessa siihen, että se olisi helppokäyttöinen ja selkeä ohje, jolloin ohjeen käyttäjä varmasti löytää tarvitsemansa siitä. Helppokäyttöisyys lisää myös uskoakseni ohjeen käyttöastetta. Helppokäyttöinen ohje houkuttelee käyttäjiänsä enemmän, verrattuna esimerkiksi liian pitkiin ja epäselviin ohjeisiin. Ohje on toteutettu siten, että se etenee kronologisessa ja loogisessa järjestyksessä eteenpäin, käyden prosessin läpi kohta kohdalta. Ohjeessa on myös käytetty esimerkkitapauksena kohtuullisen yksinkertaista tapahtumaa, mutta silti sellaista tapahtumaa, jota on ohjeen avulla helppo soveltaa kirjatessa muunlaisia ilmoituksia.

Ohje pyrkii olemaan käytännöllinen, käyttäen apuna sekä kuvia, että tekstiä. Kuvien alapuolelle on sijoitettu tekstiä kuvamaan seuraavaa vaihetta ja sitä, mitä seuraavaksi pitää tehdä. Apuna tekstin ja kuvien yhdistämiseen on käytetty nuolia ja muunlaisia muotoja. Ohjeessa on otsikointi ja sisällysluettelo, jonka avulla ohjeen käyttäjä löytää tarvitsemansa kohdan helposti ja vaivattomasti.

Ohje osoittautuu varmasti tarpeelliseksi Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Sähköisiä rikosilmoituksia kirjataan päivittäin ja monelle se on muodostunut jo tietynlaiseksi rutiiniksi. Kuitenkin jokin kohta saattaa kokeneellakin ilmoituksen kirjaajalla olla unohtunut, joten se on helppo tarkastaa ohjeesta. Uskon myös, että ohjeesta on apua Lounais-Suomen poliisilaitoksen tuleville harjoittelijoille, jotka opettelevat harjoittelussa kirjaamaan sähköisiä rikosilmoituksia. Ohjeen käyttöaste tulee uskoakseni olemaan ihan hyvä Lounais-Suomessa. Työn tarpeellisuutta arvioin jo silloin, kun suunnittelin tekeväni tämän kyseisen opinnäytetyön. Kävin esittämässä ideani Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevälle rikosylikomisariolle, joka näytti työlle ”vihreää valoa”. Hän oli kanssani samaa mieltä ohjeen tarpeellisuudesta. Aluksi minulla oli suunnitelmissa, että ohje tulisi Porin poliisiasemalle, mutta kyseisen päällystöön kuuluvan poliisin ehdotuksesta kenttää hieman laajennettiin ja ohje tulee Lounais-Suomen poliisilaitokselle.

Olen pyrkinyt rakentamaan ohjeesta tiiviin, mutta silti riittävän kattavan. Se osoittautui opinnäytetyöprosessin aikana pieneksi haasteeksi. Pidin tärkeänä sitä, että ohje on kattava ja siinä käydään jokainen kohta läpi. Siten uskoin varmistuvani siitä, että rikosilmoituksen kirjaamisprosessi sujuu vaihe vaiheelta hyvin, eikä mikään vaihe jää toteutumatta ja pahimmassa tapauksessa vaikeuta sekä pidennä prosessia itsessään. Mielestäni ohjeessa tuli kuitenkin muistaa riittävä tiiviys. Itselläni on kokemuksia liian pitkistä ohjeista sekä oppaista. Juteltuani erään Porin poliisiasemalla työskentelevän henkilön kanssa, puhuimme siitä, kuinka monet ohjeet jäävät lukematta, koska ne ovat liian pitkiä. Olikin tietynlainen haaste pitää ohje tarpeeksi tiiviinä, mutta silti kattavana. Koen silti onnistuneeni kyseisessä asiassa hyvin ja uskon, että ohje on juuri tarpeeksi tiivis ja tarpeeksi kattava.

Produktin heikkouksista löytyy se, että ohjetta ei ole testattu kunnolla ennen jakelua. Toinen heikkous on se, että ohjeeni on yksi käyttöohje muiden joukossa. En ole testannut tai testauttanut ohjetta ennen sen jakelua, koska se ei ole ollut mahdollista. Olen arvioinut ohjetta ja sen ominaisuuksia omatoimisesti ja itsenäisesti. Olen itse käyttänyt POLO:a ja kirjannut sähköisiä rikosilmoituksia POLO:ssa, mutta en kuitenkaan ole asiantuntija kyseisessä asiassa ja käytännön osaamiseni ei ole erinomaisella tasolla, mutta kuitenkin hyvällä tasolla. Poliisilla on olemassa lukuisia erilaisia käyttöohjeita ja -oppaita erilaisiin asioihin ja järjestelmiin. Oman produktini heikkoutena pidänkin sitä, että ohjeeni on vain yksi ohje muiden joukossa. Tietenkin omaa produktiani tarvitsee ohjeena juuri kyseiseen asiaan, mutta ohje hukkuu helposti muiden ohjeiden ja oppaiden joukkoon. Yksittäisen työntekijälle on myös haastavaa tietää kaikista olemassa olevista ohjeista ja oppaista.

Produktin mahdollisuuksina ovat ilmoitusten laadun hyvyys, ilmoitusten kirjaamisen helpottaminen, työajan käytön tehokkuus ja ammattitaidon kehitys. Uskon, että ohjeen avulla rikosilmoitusten laatu pysyy hyvänä. Rikosilmoitusten laatu ei tietenkään pysy muuttumattomana, koska rikosilmoituksia kirjaavat useat eri henkilöt ja vaikka ohjetta käyttäisi, rikosilmoituksen kirjaustyyliä on silti erilaisia. Ohje kuitenkin antaa tietyt valmiudet kirjata hyvä rikosilmoitus, joten uskon rikosilmoitusten laadun pysyvän hyvänä. Ohje myös luonnollisesti helpottaa rikosilmoituksen kirjaamista ja ohje on juuri suunniteltu siihen tarkoitukseen.

Helpottamisen kautta korostuu työajan tehokkuus. Rikosilmoituksen kirjaamiseen menee ohjetta apuna käyttäen vähemmän aikaa ja myöhemmin rikosilmoitus onnistutaan kirjaamaan jo ilman ohjetta. Tämä koskee tietenkin niitä, joilla ei ole kokemusta rikosilmoituksen kirjaamisesta POLO:ssa ja niitä, jotka sitä eivät vielä osaa kirjata ilman ohjetta. Työaika pystytään näin ollen käyttämään tehokkaammin ja rikosilmoituksen kirjaamiseen kuluu vähemmän aikaa. Ohje ei suoranaisesti mahdollista ammatillista kehittymistä. Kuitenkin ohjeen avulla yksittäinen poliisi oppii kirjaamaan rikosilmoituksen POLO:ssa ja siirtämään sen PATJA:an. Tätä kautta yksittäinen poliisi kehittyy ammatillisesti ja oppii uuden tavan tehdä jokin tietty asia. Ammatillista kehittymistä on myös se, että yksittäinen poliisi oppii kirjaamaan rikosilmoituksen POLO:ssa ilman ohjetta.

Produktin uhkina koen ohjeen salauksen, jakelun sekä POLO-järjestelmän mahdolliset muutokset. Pienenä uhkana koen myös POLO:n koulutusalueen käytön ohjeessa ja ohjeen laatimisessa. Ohje tulee olemaan salassa pidettävä ja salassa pidettävyys tulee vaikuttamaan myös suoraan ohjeen jakeluun. Jakelussa tulee muutenkin olla tarkkana juuri salassa pidettävyyden vuoksi. Kuten mainitsin jo kappaleessa 3.4, ohjeen jakelu tulisi toteuttaa sähköisesti esimerkiksi salatulla sähköpostiviestillä. Ohje ei olisi siis saatavilla ihan tuosta vain työpöydältä. Kuitenkin nykyaikana suurin osa dokumenteista on tallessa juuri sähköisessä muodossa, joten en koe asiaa minään suurena uhkana. Uskon jopa, että ohjeen käyttömahdollisuus ja sitä kautta käyttöaste voi kasvaa, kun ohje on saatavilla kaikkialla, missä on turvattu verkkoyhteys. Tämän luulisi myös varmistavan sen, että ohje ei ole saatavilla sellaisille, joille ohje ei salassa pidettävyyden vuoksi kuulu.

Ohjeen salassa pidettävyys tulee taas vaikuttamaan ohjeen käsittelyyn ja säilytykseen. Sitä kautta vaikutuksia tulee myös ohjeen saatavuuteen, koska ohje ei ole saatavilla ihan missä tahansa. Vaiikutuksia on siis monia ja monet asiat vaikuttavat toisiinsa.

POLO-järjestelmässä itsessään saattaa tapahtua muutoksia vuosien varrella. Muutoksia on tässä vaiheessa mahdoton ennustaa ja mahdoton on myöskin ennustaa sitä, koskisivatko mahdolliset muutokset rikosilmoituksen kirjaamiseen liittyviä asioita. Mikäli POLO-järjestelmä muuttuu rikosilmoituksen kirjaamisen osalta, ei ohjeeni ole välttämättä enää ajantasainen ja silloin se tulisi päivittää. Mahdollisia muutoksia POLO-järjestelmässä en kuitenkaan koe ajankohtaisena enkä suurena uhkana.

Käytin ohjeessani POLO- ja PATJA-järjestelmien koulutus-alustaa tutkimuslupallisista syistä. SWOT-analyysiä tehdessäni ajattelin sen jollain tavalla uhkana itse ohjeelle. Kuitenkin onnistuin toteuttamaan ohjeen hyvin koulutus-alustoja käyttämällä ja uskon, että ohjeen käyttö ja toimivuus eivät kärsi koulutus-alustojen käytöstä. Ohjeessa on kuvia järjestelmien koulutuskannasta ja olen pystynyt hyvin selittämään asian kirjallisesti, mikäli jokin asia eroaa koulutus- ja tuotantokannan välillä.

Yhteenvetona voi sanoa, että produktilla on monia mahdollisuuksia, uhkia, vahvuuksia sekä heikkouksia. Kuitenkin vahvuuksia ja mahdollisuuksia on varmasti enemmän, kuin uhkia ja heikkouksia. Oikein ja oikeassa mittakaavassa käytettynä produkti varmasti helpottaa yksittäisen poliisin työtä ja auttaa häntä. Produkti on myös askel siihen, että yksittäinen poliisi hallitsee taas uuden asian ja saa vertauskuvallisesti "uuden työkalun työkalupakkiinsa".

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyön itsearviointi

Kyseessä oli ensimmäinen opinnäytetyöni. Se vaikutti osaltaan työn tekemiseen, koska kyseessä oli kuitenkin suhteellisen suuri kokonaisuus. Opinnäytetyön tekeminen kyseisestä aiheesta vaati itseltäni huomattavaa perehtymistä aiheeseen, ja opinnäytetyöprosessin aikana opin itsekin paljon uutta. Uskon, että se palvelee minua tulevaisuudessa ammatillisesta näkökulmasta, koska olenhan jo perehtynyt yhteen poliisin työkaluun kohtuullisen paljon. Opinnäytetyöprosessin aikana on ollut tietynlaisia haasteita, joista olen kuitenkin selvinnyt kunnialla. Prosessi itsessään on ollut hyvin opettavainen ja tuonut itselleni lisää kokemusta sekä tietoa aiheesta.

Opinnäytetyöni lähti rakentumaan kirjallisen raportin hahmottelusta sekä produktin hahmottelusta. Työn tekemisessä olin mielestäni liikkeellä hyvissä ajoin ja missään vaiheessa opinnäyteprosessia ei iskenyt paniikki. Jouduin työstämään opinnäytetyötäni kahdella eri alustalla, kirjallista raporttia

omalla tietokoneellani ja produktia tietokoneella, jossa on turvattu verkkoyhteys. Tämä johtui produktin salassa pidettävyydestä. Se loi omat haasteensa, mutta oli kuitenkin tietyllä tapaa virkistävää. Kirjallisen raportin ja produktin työstäminen olivat erilaista ja molemmissa oli omat hyvät puolensa.

Suurin haaste opinnäytetyössä liittyi produktin salassa pidettävyyteen. Se toi mukanaan omat haasteensa produktin tekemiseen. Jälkikäteen ajateltuna ennen opinnäytetyön tekemistä en ajatellut mitään kaikkea salassa pidettävää produktia vaatii, mutta olen ylpeä siitä, että onnistuin työssäni ja haastoin itseni tekemään sen. Olen tyytyväinen siihen, että opinnäytetyöstäni voi olla konkreettisesti apua ja se voi olla hyödyksi poliisin päivittäisessä työssä. Olen tyytyväinen myös siihen, että valitsin juuri kyseisen aiheen opinnäytetyöni aiheeksi, koska uskon aiheen olevan ajankohtainen ja ohjeen olevan tarpeellinen. Tarpeellisuutta tuki myös se, että opinnäytetyöni oli tilaustyö. Tämä kertoo mielestäni siitä, että joku muukin piti työtä tarpeellisenä ja ajankohtaisena.

Työssäni minua auttoi kommentit, joita keräsin Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmäopettajilta, työn tilaajalta sekä Porin poliisiasemalla työskentelevältä rikosylikonstaapelilta. Haluankin vielä välittää tässä kappaleessa kiitokset heille sekä opinnäytetyöohjaajilleni. Arvostan sitä, että tietojärjestelmäopettajat ja Porissa työskentelevä rikosylikonstaapeli näkivät vaivaa sekä käyttivät aikaa opinnäytetyöni produktiin tutustumiseen ja kommentointiin.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi ja onnistumisen arviointi

Salassa pidettävyyden ja aikataulullisten seikkojen vuoksi opinnäytetyön produktina valmistunutta ohjetta ei ole testattu etukäteen. Sen vuoksi ohjeen luotettavuudesta ja onnistumisesta ei ole olemassa minkäänlaista dataa tai kommentteja. Uskon itse kuitenkin siihen, että ohje on luotettava ja helppokäyttöinen, koska työn tekovaiheessa olen kerännyt keskeneräisestä ohjeesta kommentteja ja pystynyt silloin vielä vaikuttamaan ohjeen sisältöön ja lopulliseen rakenteeseen. Ohjeen lopulliseen rakenteeseen on päästy kommenttien perusteella.

Ohje on tarkistettu opinnäytetyöohjaajien toimesta ja ohjeen on myös nähnyt Porin poliisiasemalla työskentelevä rikosylikonstaapeli, työn tilannut rikosylikomisario sekä Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opettajat. Tämä kertoo mielestäni siitä, että ohje on asiasisällöltään lähtökohtaisesti täysin luotettava.

Tässä opinnäytetyössä ei myöskään raportoida ohjeen jalkautumista Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilöstölle, myöskin salassa pidettävyyden ja aikataulullisten seikkojen vuoksi. Näin ollen raportoimatta jää myös ohjeen vastaanotto, hyöty sekä muut mahdolliset vaikutukset työprosessiin ja työhön ylipäätään. Mielestäni tässä voisi olla yksi mahdollisuus erilliselle opinnäytetyölle, jonka ajatuksena olisi selvittää, onko ohjeesta ollut hyötyä Lounais-Suomen poliisilaitoksella ja onko se

helppokäyttöinen työkalu. Opinnäytetyössä voisi tietenkin käsitellä myös muita ohjeita, koska niitä riittää.

Poliisin tietojärjestelmien kohdalla tulee ottaa huomioon mahdolliset päivitykset ja muutokset. Mikäli POLO-järjestelmä ja sen mukana rikosilmoituksen kirjaaminen POLO-järjestelmässä muuttuu radikaalisti, karsii se luonnollisesti tämän opinnäytetyön luotettavuutta. Mahdollisten muutosten tullessa kyseeseen tarkoittaisi se sitä, että ohjeeni voisi vanhentua. Kyseistä asiaa ei kuitenkaan voinut ottaa huomioon mitenkään merkittävästi tätä opinnäytetyötä tehdessä, koska tämänkaltaisia muutoksia on lähes mahdoton ennustaa. Ohjeen sähköinen säilytysmuoto edesauttaa sitä, että ohjetta voi tarvittaessa päivittää, mikäli se katsotaan ajankohtaiseksi. Mikäli itse tulen tulevaisuudessa toimimaan sellaisessa työtehtävässä, jossa ohjeen asiat kuuluvat työtehtäviini, voin pitää huolta ohjeen ajantasaisuudesta.

Ohjeessa on käytetty kuvankaappauksia POLO- ja PATJA-järjestelmien koulutuskannoista. Koulutuskantojen käyttö ei mielestäni karsi työn luotettavuutta, koska ne vastaavat pääpiirteittäin tuotantokantoja. Tieto ja teoriapohja, jota ohjeessa on käytetty, on viranomaisen laatimista asiakirjoista opittua tietoa sekä työharjoittelussa itseni oppimaa tietoa. Tämä lisää mielestäni työn luotettavuutta. Kyseessä on ohje, josta on parhaimmassa tapauksessa hyötyä poliisin päivittäisissä työtehtävissä, joten asia- tai sisältövirheitä ohjeessa ei saa olla. Kirjallisen raportin lähteenä on käytetty julkisia lähteitä kuten kirjallisuutta ja poliisin internetsivustoa. En ole käyttänyt lähteinä sellaista kirjallisuutta tai julkaisuja, joiden luotettavuutta olisin kyseenalaistanut.

Opinnäytetyön lopputulos on mielestäni hyvä. Mielestäni produkti vastaa itseni sille asettamia tavoitteita ja käyttötarkoitusta. Uskon onnistuneeni siinä, että produkti palvelee Lounais-Suomen poliisilaitoksen henkilöstöä. Produkti vastaa mielestäni sitä, mitä opinnäytetyön alkuvaiheessa ajattelin siitä syntyvän. Vaikka produktin käytöstä ei ole raportoitu, uskon se palvelevan sille asetettua käyttötarkoitusta. Produktin sisältö ei työvaiheessa muuttunut konkreettisesti, vaikkakin joitain muutoksia tehtiin työvaiheessa produktista kerättyjen kommenttien perusteella. Kirjalliseen raporttiosuuteen uskon saaneeni koottua sellaisen teoreettisen viitekehyksen, joka kertoo itse produktista, taustoittaa produktin laadintaa. Opinnäytetyöprosessissa on ollut hyötyä myös omista analyyseistäni, opinnäytetyöseminaareista sekä palautteesta, jota olen saanut opinnäytetyöohjaajiltani ja niiltä, joilta olen kommentteja produktista pyytänyt.

Mahdotonta on kuitenkin tässä vaiheessa arvioida sitä, kuinka hyvin produkti tulee toimimaan käytännössä. Tämä vaatii aikaa ja sitä, että produkti pääsee kunnolla käyttöön. Itse olen kuitenkin kiinnostunut siitä, kuinka hyvin produkti toimii tulevaisuudessa ja aionkin varmasti tulevaisuudessa selvittää asian. Olen tyytyväinen lopputulokseen ja uskon, että tästä opinnäytetyöstä on hyötyä.

LÄHTEET

Esitutkintalaki 22.7.2011/805

Haikansalo, Anu & Korander, Timo 2021. Opinnäytetyöohje. Opinnäytetyön prosessi, toteutus ja arviointi poliisi (AMK) -tutkinnossa. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Halonen, Antti, 2018. Moottori: Poliisin tietojärjestelmällä sakkolapun saa nopeammin ja luotettavammin [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://www.iltalehti.fi/autouutiset/a/201804212200894394>

Hanhisuanto, Veronica, Hyrkäs, Saira & Nukari, Ulrika, 2018: Haavanhoito-opas palvelukotiin. Opas haavanhoidosta ja haavanhoitotuotteista. Oulu, Oulun ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/143915/Hahopa%20raportointi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 15.9.2021

Iltasanomat.fi, Sakot pikana mustasta maijasta: Poliisi ja kansalainen hymyilevät? [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://www.is.fi/digitoday/art-2000001878354.html>

Järvinen, Jasmi & Riipinen, Petra, 2021: Sakon ja liikennevirhemaksun määrääminen. Tiedoksianto asiakkaalle ja oikean teontarkenteen valinta. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/502535/ON_J%C3%A4rvinen%20_Riipinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 9.9.2021

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621

Laki poliisin henkilörekisteristä annetun lain muuttamisesta 4/1998

Martikainen, Annika, 2015. Käsin kirjoitetut sakkolaput jäämässä historiaan [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/781488/Kasin+kirjoitetut+sakkolaput+jaa-massa+historiaan>

Moottori.fi, POLO-tietojärjestelmä käyttöön – poliisiautossa kirjoitetuista sakoista entistä luotettavampia [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://moottori.fi/liikenne/jutut/polo-tietojarjestelmakayttoon-poliisiautossa-kirjoitetuista-sakoista-entista-luotettavampia/>

Poliisihallitus, poliisin asiakirjajulkisuuskuvaukset 30.6.2021, POL-2021-75355

Poliisilaki 22.7.2011/872

Poliisi.fi, Eri rikoksille omat lomakkeet sähköisissä rikosilmoituksissa. [Verkkosivu] [Viitattu 20.1.2022]
Saatavissa: <https://poliisi.fi/-/eri-rikoksille-omat-lomakkeet-sahkoisissa-rikosilmoituksissa>

Poliisi.fi, Kuinka rikosilmoitus käsitellään? [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://poliisi.fi/miten-rikosilmoitus-kasitellaan>

Poliisi.fi, Tee rikosilmoitus [Verkkosivu] [Viitattu 14.1.2022] Saatavissa: <https://poliisi.fi/tee-rikosilmoitus>

Riku.fi, Rikosuhripäivystys [Verkkosivu] [Viitattu 25.1.2022] Saatavissa: <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/rikosilmoitus/>

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö, Jyväskylä.

Vuorinen, Tero 2013: Strategiakirja: 20 työkalua. Helsinki: Alma Talent Oy

LIITTEET

Liite 1. POLO:ssa olevien rikosilmoitusten kirjausohje ja siirtäminen PATJA:an (Salassa pidettävä
JulKL (621/1999) 24.1 §:n 4 k)